

PLANTE RARE DIN FLORA R.S.R., CULTIVATE ÎN GRĂDINA BOTANICĂ DIN BUCUREȘTI

Silvia Mihăilescu-Firea
botanist

Ne este foarte cunoscut că de la înființarea lor, grădinile botanice de pe lângă universități au avut un rol fundamental în desfășurarea procesului de învățămînt biologic, farmaceutic, silvic, agronomic și mai apoi a învățămîntului liceal și general.

Astăzi se consideră pe plan mondial că grădinile botanice universitare îndeplinesc mai multe funcții : de cercetare, conservare, demonstrativ-educativă etc.

Grădina botanică bucureșteană a inițiat și organizat din anul 1962 un mic grup cu plante rare din România, lucrare care se înscrie pe linia a două funcții : aceea de conservare, păstrînd colecții de plante vii care servesc ca material de cercetare, comportare sau schimb între grădini botanice și alte instituții similare și un rol pe linie educativă pentru numeroșii vizitatori care își petrec timpul liber în grădina botanică, aflînd aici multe lucruri despre diversitatea lumii vegetale, dar în același timp primesc noțiuni de protecția naturii și respectarea frumuseților patriei.

Inițial am pornit cu specii relativ puține, în mare majoritate aduse din Bucegi și Dobrogea, plus cîteva existente în alte sectoare din grădină pe care le-am grupat în peluza XXII în fața pavilionului B unde sînt laboratoarele biologilor.

De asemenea, s-au obținut plante din semințe primite de la grădinile botanice din Iași, Cluj și Tg. Mureș, încît am reușit să avem 70 taxoni aparținînd la 22 familii. Menționăm că din acestea, familiile Caryophyllaceae, Compositae, Liliaceae și Iridaceae sînt mai bine reprezentate.

În continuare, vom face o prezentare a acestor taxoni în ordine sistematică, cu specificarea originii geografice și gradul de aclimatizare a lor în Grădina Botanică din București.

Fam. Taxaceae — *Taxus baccata* L. tisă foarte valoroasă pentru utilizările multiple ale lemnului său frumos, roșcat, foarte dens, a fost exploatat irațional și în cele din urmă declarat monument al naturii, fiind ocrotit prin lege.

Fam. Ephedraceae — *Ephedra distachya* L., cunoscută de pe nisipurile marine de la Agigea, este de asemenea o plantă rară în flora țării noastre; este adusă de foarte mulți ani în grădină, unde fructifică cu mult mai puțin abundent ca la locul de origine.

Fam. Caryophyllaceae — *Cerastium transsilvanicum* Schur este o specie endemică pe care am obținut-o din semințe primite de la Grădina Botanică din Cluj. Se dezvoltă foarte frumos în cultură.

Silene zawadskii Herb. — endemism din Carpații noștri, care are tulpina și marginea frunzelor dens pubescente, iar corola de culoare albă. Se înmulțește mereu prin autoînsămânțare.

Gypsophila petraea (Baumg.) Rchb. — De asemenea o specie endemică în Carpații României. Caracterizată printr-un port mic, tufosă, formînd perinițe compacte. Nu rezistă mulți ani în condițiile climei de la București și este necesar să fie înlocuită prin material nou obținut din semințe sau adus din Bucegi.

Tunica illyrica (Ard.) Fisch. et Mey. ssp. *haynaldiana* Jka., care are numeroase tulpini rigide, dichotomic ramificate, iar partea inferioară a tulpinii glabră. Este adusă de la Porțile de Fier, singurul loc unde există în țara noastră.

Dianthus tenuifolius Schur — o plantă scundă cu corola de culoare roșie închisă, menționată numai în Carpații din România.

D. spiculifolius Schur — garofiță cu corola albă, de la 1/3 sau de la 1/2 laciniată, dîndu-i un aspect franțuzat. Este endemism în Carpații sud-estici și a fost adusă din Bucegi — Valea Rîșnoavelor.

D. kitaibelii Janko — are flori albe odorante și este răspîndită în munții din defileul Dunării (Băile Herculane) și Munții Mehedinți.

D. nardiformis Janko — plantă tufosă scundă (10—15 cm), cu tulpina spre vîrf dichotomic ramificată cu 2—3 flori. Petale deschis purpurii. Este adusă din județul Constanța de pe dealul Alah-Bair.

Fam. Ranunculaceae

Paeonia peregrina Mill. var. *romanica* Brandza și *P. tenuifolia* L. sînt două specii de bujor foarte apreciate sub aspect ornamental, avînd florile mari, viu colorate. Prima specie este răspîndită mai ales în Dobrogea, iar cea de-a doua întîlnită la Zăul de Cîmpie, Dobrogea, Moldova.

Aquilegia transsilvanica Schur — endemică în Carpații sudici din R.S.R., este ușor de recunoscut prin florile mari, albastru deschis. Noi am obținut plante din semințe de la Grădina Botanică din Cluj.

Trollius europaeus L. cu flori globuloase aurii foarte frumoase și din această cauză culese masiv, fapt ce a determinat trecerea acestei specii printre plantele ocrotite prin lege pentru toată țara.

O altă specie endemică în R.S.R., tot din familia Ranunculaceae este *Hepatica transsilvanica* Fuss, care se caracterizează prin frunzele trilobate, cu lobii din nou de 3—5 ori scurt lobați.

Fam. Cruciferae

Erysimum wittmanii Zaw., endemism în Carpați, cu flori galbene, odorante.

Alyssum borzaeanum Nyár., plantă scundă cu numeroase tulpini rigide pe care am adus-o de la Agigea și am plantat-o în amestec de pământ la care am adăugat 1/2 nisip de mare. Se remarcă că are o creștere foarte abundentă, căpătînd în cultură un port înalt.

Schivereckia podolica (Bess.) Andrz., specie întilnită într-un singur loc în țară pe coastele de la Stînca Ștefănești județul Botoșani.

Fam. Violaceae

Viola joói Janka, specie endemică în R.S.R. cu flori roze sau roșietic-violacee, mirositoare. Plantele au fost aduse de la Băile Herculane.

Fam. Leguminosae

Sophora jaubertii Spach Anders., o altă specie rară pentru țara noastră adusă din pădurea Babadag. În grădina botanică nu a fructificat încă niciodată.

Genista trifoliata Jka., este un subarbust cu florile galbene dispuse într-un racem foarte alungit. Această specie s-a adus de la Hagieni și în condițiile climatului și solului oferit de noi suferă. Cu timpul se va pierde, dacă nu este înlocuită.

Fam. Zygophyllaceae

Nitraria schoberi L., specie existentă în țară numai în județul Buzău la Policiori sub vulcanii noroioși, de unde au și fost aduse exemplarele pe care le avem din anul 1968. Spre satisfacția noastră a înflorit acum doi ani și anul acesta a și fructificat.

Fam. Umbelliferae

Prangos carinata Gris., specie endemică obținută din semințe spontane aduse de la Porțile de Fier și care are un port foarte înalt cu umbelile mari de cca 15 cm în diametru.

Angelica archangelica L., recunoscută plantă medicinală care din cauza recoltării masive și neraționale este amenințată cu dispariția, ceea ce a determinat trecerea ei sub ocrotire, declarînd-o monument al naturii. La noi se dezvoltă foarte frumos și fructifică abundent.

Peucedanum rochelianum Heuff., este o specie endemică în R.S.R. și am obținut-o din semințe spontane aduse din județul Prahova — Plopeni (localitate nesemnaltă în Flora R.S.R.).

Fam. Plumbaginaceae

Plumbago europaea L., întilnită într-un singur loc în țară (Dobrogea). Este cultivată de mai mulți ani în grădina botanică. Precizăm și la această specie că nu a fructificat niciodată.

Armeria alpina (Dc.) Willd. ssp. *barcensis* (Simk.) Jáv., menționată în literatură în județul Brașov — mlaștina Hărman, de unde am adus-o și precizăm că se dezvoltă frumos.

Fam. Convolvulaceae

Convolvulus persicus L. — O altă plantă care nu se adaptează condițiilor de climă și sol de la grădină. A rezistat cel mult 2—3 ani după

ce i s-a creat un spațiu bine izolat cu olane și s-a plantat numai în nisip adus de la Agigea — un strat gros de 50—60 cm adâncime.

Fam. Boraginaceae

Onosma macrochaetum Klokov et Dobrocz. Clem., specie ce a fost adusă de la Hagieni și la care am avut dificultăți în cultură la plantulele de un an. Cel mai bine merge prin semănare.

Fam. Acanthaceae. *Acanthus longifolius* Host., o specie foarte atrăgătoare, atît prin frunziș, cît și prin florile albe sau roz-liliachii, ceea ce face să fie și mult recoltată.

Fam. Labiatae. *Scutellaria orientalis* L. ssp. *pinatifida* Rehb. Plantă de la Tohani — Buzău și care vegetează excepțional în grădina botanică.

Salvia ringens Sibth. et Sm. Și aceasta este una din speciile aduse de mai multe ori din Dobrogea (numai la Hagieni) sau am primit plante de la Grădina Botanică din Iași. Se adaptează greu în București.

S. transilvanica Schur este un alt endemism al țării noastre care, spre deosebire de specia precedentă, vegetează excepțional la București și încintă prin florile sale albastre pînă toamna vizitatorii Grădinii Botanice.

Fam. Dipsacaceae. *Cephalaria radiata* Gris., de asemenea endemism în R.S.R. ce prezintă corola galbenă. Am obținut plantele din semințele primite de la Grădina Botanică din Tg. Mureș.

Fam. Campanulaceae. *Campanula carpatica* Jacq. var. *brachyphytta* Morariu, cu corola mare, larg campanulată, a fost adusă la grădina de pe Timpa — Brașov.

În contrast cu *C. carpatica* avem *Campanula romanica* Săvul., specie endemică în Dobrogea care are corola îngust tubulos campanulată. Noi avem materialul adus de la Gura Dobrogei.

Fam. Compositae. *Leontopodium alpinum* Cass., declarată monument al naturii și ocrotită prin lege pe tot cuprinsul țării. Avem exemplare foarte frumoase, obținute din semințe; este necesar ca la doi ani să repetăm semănatul dat fiind că plantele-mamă se pierd în condițiile climatului bucureștean.

Doronicum caucasicum M.B., plantă adusă de la Comana și care este foarte rară; în țară mai este semnalată în Dobrogea — Pădurea Techea.

Carlina utzka Hacq., plantă obținută din semințe spontane aduse din județul Mehedinți com. Ogradena și care se dezvoltă foarte bine în grădină.

Serratula wolffii Andrae, este considerată rară și după Simonkai, care precizează că a fost mult utilizată ca materie colorantă s-a împuținat. Am obținut-o din semințe primite de la Grădina Botanică din Iași.

Centaurea napulifera Roch. f. *albiflora* Prod. ex Nyár. f. nova — a fost adusă de la Basarabi — Dobrogea. În grădină se autoînsămînțează și se dezvoltă foarte bine.

C. salonitana Vis., cu flori sulfurii, răspîdită tot numai în Dobrogea.

Scorzonera mollis M.B., răspîndită în țară numai în două locuri — pe muntele Tuțuiatu și Băneasa, județul Galați. Noi am primit semințele de la Grădina Botanică ieșeană.

Taraxacum serotinum (W.et.K.) Poir., plantă ce vegetează de asemenea foarte bine în grădină și a fost adusă de la Tohani (Buzău).

Hieracium pojoritense Wol., specie endemică în R.S.R., oarecum valoroasă ornamental pentru noi, avînd în vedere că înflorește toamna tîrziu, cînd sînt mai puține plante înflorite. Am obținut plantele din semințe primite de la Grădina Botanică din Iași.

Fam. Liliaceae. *Colchicum fominii* Bordzil, o brîndușă cu flori roz-liliachii închis, cunoscută în țară numai în Dobrogea. Noi avem plantele de la Băltăgești — Dealul Alah-Bair.

Merendera sobolifera C.A. Mey — este o specie caracteristică nisipurilor de pe litoral și noi am adus-o de la Năvodari. În grădină se dezvoltă foarte frumos și s-a înmulțit mult.

Allium obliquum L. — plantă ocrotită ca monument al naturii, răspîndită în țară numai la Cheile Turzii, de unde am și adus-o cu mulți ani în urmă.

Lilium jankae A. kern. — o specie adusă numai de anul trecut de la Cozia și care a vegetat frumos cu flori galbene sulfurii.

Fritillaria meleagris L. și *F. montana* Hoppe. Ambele au fost declarate monumente ale naturii. Sînt specii foarte spectaculoase cu petalele pătate în formă de tablă de șah.

Tulpina hungarica Borb., este o lealea cu flori mari campanulate, galben deschis. Noi o avem din semințe aduse de la Cazane, de altfel singurul loc în țară unde este răspîndită.

Ornithogalum amphibolum Zahar., specie obținută din colecția de la Institutul Central de Cercetări Biologice (Ing. Zahariade) și care este răspîndită în țară doar în cîteva locuri care sînt concentrate mai ales în Dobrogea.

Asparagus pseudoscaberrimus Grec., se dezvoltă abundent și exemplarele din grădină sînt aduse din pădurea Făget (Buzău).

Ruscus aculeatus L. și *hypoglossum* L. — ambele specii ocrotite ca monumente ale naturii și care vegetează de asemenea excepțional în grădină.

Fam. Amaryllidaceae. *Galanthus plicatus* M.B. și *G. graecus* Orph. — plante care atrag atenția și sînt admirate pentru florile plăcut mirositoare și deosebit de mari, față de ghiocelul obișnuit.

Narcissus angustifolius Curt. f. *stellaris* Haw. — care se deosebește net de narcisa de grădină, avînd petalele ascuțite și așezate ca o stea de unde și denumirea.

N. intermedius Loisel., specie nemenționată în flora R.S.R. Bulbii i-am primit de la colegii de la Iași, menționînd că sînt aduși de la Adakaleh.

Sternbergia colchiciflora W. et K., specie ce înflorește toamna după prima ploaie; este originară din Dobrogea.

Sternbergia lutea Ker-Gawl. este de asemenea nemenționată în literatura noastră de specialitate, dar noi o avem adusă de pe insula

Ada-Kaleh, îi prieşte extraordinar şi s-a înmulţit foarte mult prin bulbili.

Fam. Iridaceae. *Crocus chrysanthus* Herb., înfloreşte primăvara timpuriu 1—3 flori galben deschis, iar *C. palasii* M.B. înfloreşte toamna avînd flori violacee. Ambele specii sînt aduse de la Hagieni — Dobrogea.

Iris brandzae Prod., endemică în România şi a fost adusă în grădină de la Buzău, pădurea Crîngu.

I. sintensii Janka, se aseamnă mult cu *I. brandzae* şi de aceea au fost ușor confundate exemplarele găsite de D. GRECESCU şi A. PETRESCU la Buzău sau alte staţiuni indicate din Moldova. *I. sintensii* este indicată numai în Dobrogea şi noi am obţinut-o din seminţe spontane.

I. pumila L. var. *heliotropii* Prod. et Borza şi *I. pumila* L. var. *dobrogeensis* Prod., stînjenei pitici, ambele varietăţi au fost aduse din Dobrogea.

I. hungarica W. et K. ssp. *dacica* Beldie — Plantele le avem chiar de la Prof. Dr. Beldie aduse de pe Zănoaga şi se prezintă cu un port înalt, viguros.

I. halophila Pall., specie cu flori palid galbene. Noi am obţinut materialul din seminţe aduse de la Urziceni de colegii de la I.C.C.B.

Fam. Cyperaceae. *Carex halleriana* Asso, plantă de asemenea obţinută din seminţe spontane aduse de colegii de la I.C.C.B., din zona Băilor Herculane.

Fam. Gramineae. *Agropyron brandzae* Panţu şi Solacolu — o plantă glaucescentă, adusă de pe dealul Alah Bair — Băltăgeşti şi precizăm că se dezvoltă bine în grădină.

În afara speciilor citate mai sus, am mai avut încercări de aclimatizare a unor specii care nu au supravieţuit ; de exemplu : *Rhododendron kotschii*, *Primula auricula*, *P. minima*, *P. farinosa*, *Daphne blagayana*, *Gentiana lutea* ş.a.

Prin alcătuirea şi prezentarea acestui grup cu „Plante rare din România“ în Grădina Botanică din Bucureşti, am încercat să facem cunoscut publicului larg care se simte tot mai atras de frumos, tezaurul botanic în scopul educării maselor în sensul respectului şi dragostei faţă de natură, a necesităţii ocrotirii ei.

Résumé

Dans l'ouvrage intitulé „Plantes rares de la flore en R.S.R. cultivées dans le jardin Botanique de Bucarest“ sont présentées systématiquement 70 espèces, appartenant aux 22 familles.

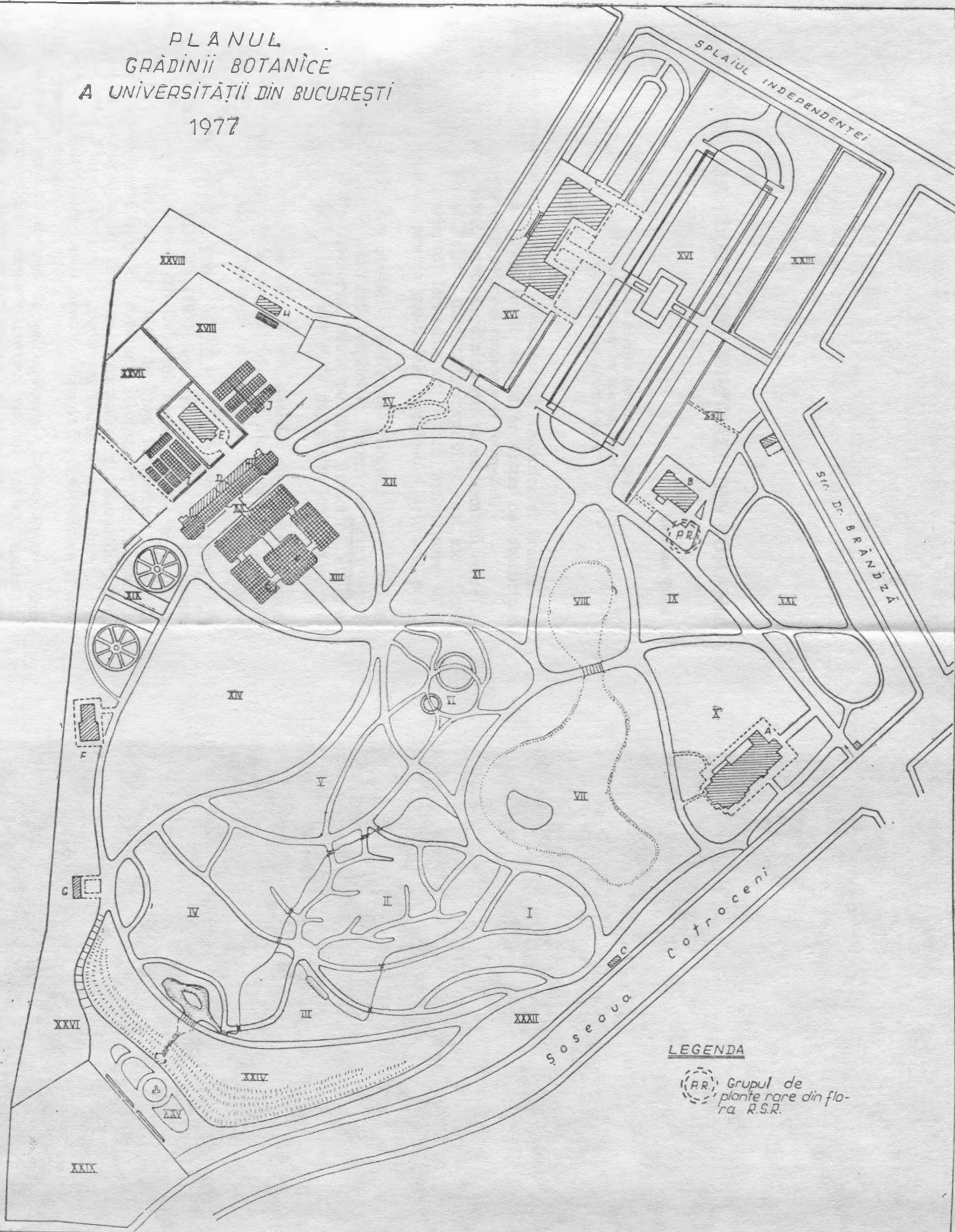
De ces familles les Caryophyllaceae Compositae, Liliaceae et Iridaceae sont les plus nombreuses en les espèces.

Pour chaque espèce sont représentées en résumé quelques caractéristiques la dispersion dans notre pays, leur provenance et quelques particularités observées en condition de leur acclimation dans le jardin Botanique de Bucarest.

BIBLIOGRAFIE

- BELDIE AL. — Rezervația naturală Bucegi — Ocrotirea Naturii nr. 2, 1956, București
- BORZA AL. — Flora și vegetația văii Sebeșului — Edit. Academiei R.P.R., 1959.
- BURDUJA C. — Muntele Ceahlău. Flora și vegetația — Ocrotirea naturii nr. 3, 1962, București.
- * * * — Flora R.S.R. I-XIII — Editura Academiei București.
- FODOR T. — Comori ale naturii din România — Editura științifică, București, 1972.
- MORARIU I., ULARU P., CIOCHIA V.— Ce ocrotim din natura regiunii Brașov, 1966, Brașov.
- POP EMIL, N. SALĂGEANU — Monumente ale naturii din România — Editura Meridiane, 1965.

PLANUL
GRĂDINII BOTANICE
A UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI
1977

LEGENDA

(P.R.) Grupul de
plante rare din flo-
ra R.S.R.